

Granskning av löpande intern kontroll i redovisningsrutiner Älvkarleby kommun

*Hanna Franck
Larsson
Ebba Lind
Mattias
Ljungqvist Holm*

april 2019

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning

1 Inledning

2 Granskningsresultat

2.1 Är kommunstyrelsens interna kontroll avseende utvalda redovisningsrutiner tillfredställande?

2.1.1 Löpande bokföring

2.1.2 Inköpsprocessen

2.2 Efterlever kommunen, den av styrelsen beslutade, internkontrollplanen inom utvalda redovisningsrutiner?

2.2.1 Uppföljning internkontrollplan

Hanna Franck Larsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Hanna.franck.larsson@pwc.com
0727 30 20 51

Uppdragsledare

Ebba Lind
Revisor
Ebba.lind@pwc.com
0725 84 99 39

Projektledare

Mattias Ljungqvist Holm
Revisor
Mattias.ljungqvist.holm@pwc.com
0729 80 98 73

Projektmedarbetare

Sammanfattad bedömning

Är kommunstyrelsens interna kontroll avseende utvalda redovisningsrutiner tillfredsställande?

• Löpande bokföring

Kontroll efter avbrott i verifikationsnummerserie

Systemdokumentation

Innehåll utifrån grundläggande krav RKR 23

• Inköpsprocessen

Avrop mot befintligt avtal

Attest

Kontroll av leverantörer och leverantörsutbetalningar

Vår sammanfattade bedömning är att kommunstyrelsens interna kontroll avseende utvalda redovisningsrutiner (löpande bokföring och inköpsprocessen kopplat till de två största externa kostnadsflödena 2017) är delvis tillfredsställande. Genomförd granskning avseende löpande bokföring har påvisat brister avseende att verifikationsnummerserien ska vara obruten samt avseende systemdokumentationen som ej är fullständig. Granskningen avseende inköpsprocessen har påvisat brister i avtalstroheten och risker för avsteg från LOU.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Avväga om centrala styrande dokument såsom ekonomistyrningsregler, attestreglemente och systemdokumentation ska revideras.
- Uppdatera styrande dokument avseende Upphandling- och inköspolicy så att korrekta värden anges.
- Säkerställa att RKR:s krav uppfylls genom att fortsätta och färdigställa arbetet med att framställa en systemdokumentation.
- Upprätta rutiner för att säkerställa obrutna verifikationsnummerserier
- Stärka den interna kontrollen kopplat till inköp och upphandling för att säkerställa att inköp görs från avtalade leverantörer samt att LOU efterlevs.

Efterlever kommunen, den av styrelsen beslutade, internkontrollplanen inom utvalda redovisningsrutiner?

• Internkontrollplan

Vår sammanfattade bedömning är att den av styrelsen beslutade internkontrollplanen efterlevs. Bedömningen baseras på att det kontrollmoment som berör granskade redovisningsrutiner har kontrollerats enligt plan.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Revidera kommunen reglemente för internkontrollarbete samt dess tillämpningsriktlinjer i syfte att påvisa dessa centrala styrande och stödjande dokumenters aktualitet.

1. Inledning

1.1 Bakgrund och uppdrag

Av kommunallagen framgår att styrelser och nämnder ska ha kontroll över sin verksamhet. Detta innebär att styrelser och nämnder ansvarar för att ha ändamålsenlig styrning och säkra rutiner. Intern kontroll är ett ledningsverktyg med betydelse för tjänstemannaledning och styrelsen.

Kontrollsystem ska säkerställa att beslut fattas på ett korrekt underlag. De ska också skydda mot medvetna eller omedvetna fel när det gäller hanteringen av kommunens tillgångar.

En av revisorernas uppgifter enligt kommunallagen 9 kap 9 § är att ”utröna om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig”.

1.2 Revisionsfråga

Är kommunstyrelsens interna kontroll avseende utvalda redovisningsrutiner tillfredsställande?

Efterlever kommunen, den av styrelsen beslutade, internkontrollplanen inom utvalda redovisningsrutiner?

De rutiner som kommer att omfattas är följande:

- Inköpsprocessen från ”ax till limpa” avseende följande väsentliga kostnadsposter*); köp av huvudverksamhet samt kostnader för externa hyror. Vi kommer att kontrollera hela inköpsflödet från upphandling (avrop mot befintligt avtal), genomförd kontroll av nya leverantör, attest av fakturor, hantering av utbetalningar.
- Löpande bokföring

Revisionskriterier utgår från aktuell lagstiftning inkl övrig normgivning inom området samt interna styrande och stödjande dokument.

*) Vi har valt de två högsta kostnadsflödena per 2017-12-31 som avser externa inköp.

1.3 Avgränsning

Avgränsning sker enligt ovanstående revisionsfrågor och redovisningsrutiner. Granskningsobjekt är kommunstyrelsen.

1.4 Metod

Granskningen utförs genom genomgång av kommunens rutiner inom de områden som omfattas samt genom stickprov för att kontrollera rutinerna.

2. Granskningsresultat

2.1 Är kommunstyrelsens interna kontroll i utvalda redovisningsprinciper tillfredställande?

Kontrollpunkter

- Löpande bokföring
- *Inköpsprocessen från "ax till limpa" avseende följande väsentliga kostnadsposter); Inköp av konsulttjänster samt kostnader för externa hyror. Vi kommer att kontrollera hela inköpsflödet från upphandling (avrop mot befintligt avtal), genomförd kontroll av nya leverantörer, attest av fakturor, hantering av utbetalningar.*

2.1.1. Löpande bokföring

Vi har tagit del av följande styrande dokument:

- Styr- och redovisningsprinciper i Älvkarleby kommun (ÄKF 2017-10-25)
- Kontoplan

Genomförd granskning:

- Kontrollerat bokföringsordrar efter avbrott
- Kontrollerat systemdokumentation (krav enligt RKR 23)
- Stickprovsgranskat 32 verifikationer för att säkerställa att de uppfyller grundläggande krav (RKR 23)

Kontrollerat bokföringsordrar efter avbrott

Verifikationsnummerserier ska vara obrutna. Vi har kontrollerat efter avbrott i verifikationsnummerserien för bokföringsordrar. Vid granskningen påvisades ett avbrott i nummerserien. Verifikation 100037 finns ej i systemet och har inte förts över till huvudboken. Inget underlag för verifikationen finns i verifikationspärmerna och ingen transaktionsinformation finns om verifikationen. Uppföljning med kommunen påvisar att det avser en makulering av en verifikation som ej har färdigställts.

Kontrollerat systemdokumentation

Fullständig systemdokumentation saknas vid granskningstillfället. Kommunen har påbörjat ett arbete med att bygga upp en systemdokumentation vilket beräknas vara färdigt i maj 2019.

Stickprovsgranskat 32 verifikationer för att säkerställa att de uppfyller grundläggande krav (RKR 23)

Vi har stickprovsgranskat totalt 32 verifikationer för att säkerställa att de uppfyller de grundläggande kraven på en verifikation enligt RKR 23. Inga avvikelser har noterats.

Bedömning:

Fullständig systemdokumentation saknas. Genomförd kontroll efter avbrott påvisade ett potentiellt brott för vilket det erhöles en rimlig förklaring. Stickprovskontroll avseende 32 verifikationer har gjorts utan anmärkning. Kontrollpunkten bedöms vara **delvis uppfylld**.

2. Granskningsresultat

2.1.2. Inköpsprocessen

Vi har tagit del av följande styrande dokument

- Upphandlings- och inköspolicy för Älvkarleby kommun (KF 2015-02-19 § 7)
- Riktlinjer för konkurrensprovning i Älvkarleby kommun (2002-11-06 § 6).
- Inköpsprocessen
- Attestreglemente (ÄKF 2015-09-23 § 138, reviderad ÄKF 2016-02-07 § 8)
- Rutin för kontroll av leverantörer Älvkarleby Kommun

Genomförd granskning:

Allmänt om inköpsprocessen

Enligt Upphandlings- och inköspolicyn har kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för att samordna upphandling och inköp. Kommunstyrelsen har till sin hjälp Inköp Gävleborg där kommunen är medlem. Vidare ska det, inom kommunstyrelseförvaltningen, finnas en inköpssamordnare (normalt ekonomichefen). Inköpssamordnaren är kontaktperson gentemot Inköp Gävleborg.

Förvaltningarna ansvarar för att utse en kontaktansvarig i inköps- och upphandlingsfrågor.

Inköpssamordnare och kontaktansvariga bildar ett upphandlingsforum. Inköpssamordnaren ska alltid informeras vid upphandlingar/inköp vid kontakt med Inköp Gävleborg.

Inköp Gävleborg, som företrädare, ska säkerställa att Älvkarleby kommuns

upphandlingar görs på ett affärsmässigt sätt så att kommunen kan bedriva en kostnadseffektiv verksamhet. Detta fråntar dock inte kommunstyrelsens ansvar.

Av riktlinjerna framgår att för inköp överstigande 100 000 kr ska Inköp Gävleborg kontaktas så att de kan utföra upphandlingen. För upphandlingar understigande 100 000 kr men över ett halvt prisbasbelopp ska minst tre leverantörer kontaktas och även dokumentation för val av leverantör och skäl till direktupphandlingen ska anges.

Vid genomläsningen av riktlinjerna noterar vi ett fel i riktlinjerna: sida 2 i Upphandlings- och inköspolicyn ”vid inköp överstigande 100 000 tkr ska Inköp Gävleborg kontaktas”. Bör ändras till inköp överstigande 100 000 kr.

I dokumentet inköpsprocessen, vilken har till syfte att främja en genomsam inköpsprocess och möjliggöra kartläggningen av de olika delar som ingår i inköpsprocessen och vem som ansvarar för de olika delarna, beskrivs processen enligt nedan.

2. Granskningsresultat

Stickprovskontroll

En stickprovskontroll har gjorts avseende genomförda inköp för de två största kostnadsposterna för externa inköp per 201712, dvs kontnader för huvudverksamhet (konto 463XX) och kostnader för externa hyror (Konto 6010X). Sammantaget har 32 fakturor bokförda under perioden januari till och med december 2018 kontrollerats. Kontroll har gjorts med utgångspunkt i inköpsprocessen således har kontroll gjorts med avseende på följande moment:

- *Avrop mot befintliga avtal*
- *Attest – behörighet och dualitet*
- *Kontroll av nya leverantörer och hantering av utbetalningar.*

Avrop mot befintliga avtal: inköp överensstämmer med avtal

I tabellen nedan framgår utfallet från stickprovskontrollen

Kontrollpunkt	Verifierad utan anmärkning	Verifierad med anmärkning
Inköp överensstämmer med avtal	26	6

Stickprovsurvalet omfattade sammanlagt 19 leverantörer, varav avtal saknades för 2 st och 4 st avtal ej erhållits. Se leverantörsfakturor verifierade med anmärkning nedan:

- Elbes Radio TV AB, avtal saknas. Total kostnad på konto för huvudverksamhet uppgår till 15 tkr vilket understiger ett halvt prisbasbelopp.
- S:T Lukas, avtal saknas. Totalt 57 tkr på konto för köp av huvudverksamhet under året. Vid inköp understigande 100 tkr men överstigande ett halv prisbasbelopp ska minst tre leverantörer kontaktas. Vi har inte kunnat verifiera att så har skett.
- Neptuna, ej erhållit avtal. Total inköpsvolym uppgår till 1,3 mnkr. Kan ej

stämmas av.

- Varius AB, ej erhållit avtal. Sammantaget har inköp uppgående till 755 tkr konterat på konto köp av huvudverksamhet gjorts från leverantören under året. Vid inköp över 100 tkr ska alltid inköp Gävleborg genomföra upphandlingen enligt Upphandlings- och inköspolicy. Har enligt uppgift ej upphandlats via Inköp Gävleborg.
- Intense Rehab, ej erhållit avtal. Sammantaget har inköp uppgående till 292 tkr konterat på konto köp av huvudverksamhet gjorts från leverantören under året. Har enligt uppgift ej upphandlats via Inköp Gävleborg. Vi har ej tagit del av direktupphandlingsdokumentation.
- Platea AB, ej erhållit avtal. Total inköpsvolym uppgår till 1,5 mnkr. Har enligt uppgift ej upphandlats av Inköp Gävleborg.

Sammanfattande kommentar kontrollpunkt:

Vid avstämning avseende om inköp görs mot avtal har 26 av 32 fakturor verifierats utan anmärkning. Sex fakturor kunde inte verifieras mot avtal till följd av att avtal ej erhållits. Inköpen från tre av leverantörerna överstiger direktupphandlingsgränsen och för en av leverantörerna överstiger inköpsvolymen 100 tkr vilket innebär särskilda dokumentationskrav. Utifrån avsaknad av avtal och upphandlingsdokumentation gör vi bedömningen att det finns risk för avsteg från LOU och risk för felaktiga direktupphandlingar.

2. Granskningsresultat

Attest

Vi har inom ramen för granskningen kontrollerat att fakturor atteras av behörig person utifrån beslutat attestreglemente och attestförteckning. Kontrollen har genomförts med avseende på attestantens behörighet och oberoende samt dualitet vid attest.

Enligt attestreglementet ska attest utföras av två personer (dualiet), dvs kontrollen får inte utföras av en och samma person. Undantag gäller för rättelser och omföringar med bokföringsorder.

Beloppsgränser appliceras i fyra nivåer där den högsta nivån är 450 000 kr och atteras av kommunchef.

Kontrollpunkt	Verifierad utan anmärkning	Verifierad med anmärkning
Attesterad av behörig person	32	0
Attesterad av oberoende person	32	0
Dualitet vid attest	32	0

Sammanfattande kommentar kontrollpunkt:

Kontroll av attest med avseende på behörighet, attestantens oberoende samt dualitet vid attest har gjorts utan anmärkning för samtliga granskade fakturor.

Kontroll av leverantörer och hantering av utbetalningar

Det finns ett rutinbeskrivning avseende vilka kontrollmoment som ska genomföras vid upplägg av nya leverantörer. Älvkarleby använder sig av Inyetts tjänster för kontroll av nya leverantörer, kontroller som utförs är:

- Kontroll av organisationsnummer
- Information om företaget, samt varning om det är markerat som ett bluffföretag

- Momsregistrering
- F-skatt
- Även kreditupplysning kan utföras vid behov

Enligt fastslagen rutin ska ekonomichefen kontaktas vid eventuella osäkerheter.

Kommunen använder Inyetts betaltjänst vid leverantörsbetalningar vilket innebär att betalningen går till Inyett för kontroll innan utbetalningen verkställs. Vid kontrollen av betalningen kontrolleras om betalning sker till bluffföretag, om f-skatt saknas, om det finns eventuella dubbelbetalningar, om beloppet varierar mycket från tidigare betalningar, eller om ett högt belopp betalas till ett bankkonto. Alla leverantörer kontrolleras vid betalning.

Vi har kontrollerat om leverantörerna för de 32 fakturor som ingått i stickprovskontrollen (19 olika leverantörer) finns på svensk handels varningslista. Kontrollen genomfördes utan anmärkning.

Sammanfattande kommentar kontrollpunkt:

Rutiner för kontroll av leverantörer finns både vid nyupplägg av en leverantör i leverantörsreskontran och vid utbetalning av leverantörsfakturor. Kontrollerna hanteras praktiskt via Inyett.

Bedömning:

Av genomförda stickprovskontroller framgår att det görs inköp utanför avtal. Analysen av inköpsvolymerna påvisar också att det finns risk för avsteg från LOU, både vad gäller direktupphandlingsgränsen och dokumentationskrav. De kontrollmoment som genomförts med avseende på attest av fakturor och leverantörskontroller har gjorts utan anmärkning.

Sammantaget bedömer vi att kontrollmålet är **delvis uppfyllt**.

2. Granskningsresultat

2.2 Efterlever kommunen, den av styrelsen beslutade, internkontrollplanen inom utvalda redovisningsrutiner?

2.2.1. Uppföljning internkontrollplan

Vi har tagit del av följande styrande dokument:

- Reglemente för kommunens internkontrollarbete (ÄKF 2001-02-14 § 219)
- Riktlinjer för tillämpningen av intern kontroll (ÄKF 2009-03-02 §397)

Genomförd granskning:

Enligt reglemente för kommunens internkontrollarbete ska nämnderna varje år anta en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen. Beslut om intern kontrollplan skall tas inför varje verksamhetsår. Granskningsområdena bör väljas ut med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskbedömning. Vi konstaterar att internkontrollreglementet inte har reviderats sedan 2001 (18 år sedan) och att riktlinjerna för dess tillämpning inte reviderats sedan 2009 (10 år sedan).

Resultatet för uppföljningen av den interna kontrollen ska med utgångspunkt från antagen plan, löpande rapporteras till styrelsen. Rapportering ska ske löpande eller senast i samband med årsredovisningen.

Styrelsen skall med utgångspunkt från nämndernas uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll.

För Älvkarleby kommun finns en upprättad intern kontrollplan för KS vilken även innefattar ekonomikontoret. KS beslutade om 2018 års internkontrollplan på sitt möte den 14 mars 2018 (KS § 34).

I den interna kontrollplanen finns ett kontrollmoment som berör de redovisningsrutiner som omfattas av denna granskning: Inköp/upphandling.

Inköp/Upphandling: ”Att vi bryter mot leverantörsavtal/otillåten direktupphandling. Stickprov halvårsvis på gjorda inköp.”

Kommunen hade per granskningstidpunkten gjort uppföljningen av internkontrollplanen. Vi har tagit del av kommunens uppföljning av internkontrollpunkten och kan konstatera att årets resultat påvisar en avtalstrohet uppgående till 83 procent. Resultatet innebär en förbättring jämfört med föregående år (80 %). Av dokumentationen framgår också att två leverantörer inte kunnat verifieras och att det saknas upphandlade avtal via Inköp Gävleborg för tre leverantörer.

Bedömning:

Genomförd granskning påvisar att den av kommunstyrelsen beslutade internkontrollplanen efterlevs inom utvalda redovisningsrutiner. Vi konstaterar att centrala styrdokument inte reviderats på 18 respektive 10 år. Kontrollmålet bedöms vara **uppfyllt** men vi rekommenderar att kommunfullmäktige och kommunstyrelsen antar de centrala styrande dokumenten på nytt för att påvisa dess aktualitet.